

KIYMETLİ ARKADAŞLARIM

Ömür GÜLMEN^{1*}

¹Ege Üniversitesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü, İzmir

Ulusal Astronomi toplantısının bu özel oturumunda bir konuşma yapmam istendiğini bana bildiren, bu oturumun başkanı, eski bir öğrencim olan sevgili Doç. Dr. Günay Taş, konuşma konusunun bazı ilginç anekdotlar veya şimdi yaşamayan eski öğretim üyelerimizle ilgili anılar olabileceğini bildirmişti. Ben de bu öneriye sadık kalarak gözlemler sırasında başımdan geçen ilginç birkaç anekdot ile Ege Üniversitesi Rasathanesinin ve Astronomi Bölümünün kurucusu olan Prof. Dr. Abdullah Kızılırmak hocamızla ilgili birkaç anımı sunmak istiyorum:

Önce Ege Üniversitesi Rasathanesinde yaptığım gözlemler sırasında yaşadığım birkaç anekdot sunayım:

1) 1980 ihtilali sonrası Türkiye’ de ve tabii İzmir’ de de sıkıyönetimin sürdüğü bir gece öğrencilerimle Rasathanede gözlem yaparken öğrencilerden bir tanesi kubbenin açık olan kapağına tutunup dışarıyı ve özellikle de İzmir’ i seyretmek istedi. Biraz sonra canhıraş bir bağırta kopardı. Kolunu bir şeyin ısırıldığını söylüyor ve bağırmaya devam ediyordu. Çaresiz gözlemi bırakıp ne olduğunu sordum ve kolunu açıp baktık. Orada bir kızartı vardı. Belli ki rasathanede bol bulunan bir akrep sokmuştu. Kibrit alevinde sterilize ettiğim(!) bir iğneyle kızartıyı biraz çizerek emdim ve tükürdüm. Bu işlemi birkaç kez tekrarlayıp arkasından ecza dolabında nasıl olduysa bulunan amonyağı sürdüm ve beklemeye başladık. Öğrenci devamlı kolunun çok ağrıdığını söylüyor ve sızlamıyordu. Sıkıyönetim nedeniyle sokağa çıkma yasağı sürdüğü için öğrenciyi hastaneye götürmek istemedim. Çünkü o günleri yaşayanlar bilir, böylesi durumlarda her sokak başında devriyelere derdini anlatmak zorunda kalırsınız. Sonuç olarak o gece uyumadan ve öğrencimi de uyutmadan sabahı sabah ettik. Sabaha karşı da ağrısı hafifledi. Benim için kaybedilmiş kıymetli bir gözlem gecesi idi. O öğrencimden de gıyabında o acıyı ona çektirdiğim için özür diliyorum.

2) Bir bahar günü İzmir’ in pırl pırl bir gecesinde kızlı-erkekli bir grup öğrencimle gözlem yapıyordum. Kubbede radyo açık, öğrenciler neşeli bir şekilde radyoya eşlik ediyorlardı ve ben de teleskobun başında gözlem yapıyordum. Bir süre sonra binanın dışından bir ses geldi, kız öğrencilerimi kastederek işimizin iyi olduğunu söyleyip kapıyı açmamı istedi. Karşılıklı bir süre konuşmalardan sonra kapıyı açmazsak gözleme çıktığımız jipi ittirerek uçurumdan aşağıya atacağı tehdidinde bulundu. Sözün arasında karnının aç olduğunu, yiyecek bir şeyler istediğini de belirtti. Onun üzerine kubbenin 100 m aşağısında bulunan ana binaya gitmesini ve kendisine yiyecek bir şeyler verileceğini söyleyip oraya yönlendirdim. Dahili telefonla da merkez binada görevli personele haber verdim ve dikkatli olmalarını da belirttim. Biz gözlemimizi bitirip sabaha karşı merkez binaya indik. Sabahleyin olanları personele sorduğumda bana anlatılanlar

* Emekli, Prof. Dr.; e-posta: o_gulmen@hotmail.com

şöyleydi: görevli iki personel gecenin karanlığında sopalarla pusuya yatarak beklemişler. Kendisini yaka-paça yakalayıp binaya getirmişler. Gördükleri üstü başı peril perişan bir garip kişi. Aşağıdaki köylerden birinde yaşıyormuş ve bir kıza aşık olup da vermedikleri için divane olup kendini dağlara vurmuş. Neyse bizim personel karnını doyurup yolcu etmiş.

3) Şimdi de kendisinin yanında doktora yaptığım ve 14 yıl beraber çalıştığım, Ege Üniversitesi Rasathanesi ve Astronomi Bölümünün kurucusu rahmetli Prof. Dr. Abdullah Kızıllırmak ile ilgili iki anımı anlatmak istiyorum. Kızıllırmak Hoca'nın belli ilkeleri vardı ve onlardan kesinlikle vazgeçmezdi. Örneğin her pazartesi akşamı hava yağışlı ya da soğuk demeden rasathaneye gider ve geceyi orada geçirirdi. Orada yazdığı ders kitapları üzerinde çalışır özellikle astronomi terimleri üzerinde düşünür ve yeni terimler üretirdi. Ertesi gün biz asistanlarını toplayıp o gece ürettiği terimleri bizlerle tartışır ve varsa önerilerimizi alırdı. Kendisi bir halk çocuğu olması nedeniyle doğal olarak sol politik görüşlüydü ve bu yüzden de başına gelmedik kalmadı.

12 Eylül muhtırasından sonra Prof. Nihat Erim' in başkanlığında kurulan hükümet sırasında ve Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının yakalanamadığı günlerde sevgili hocamız, birçok sol eğilimli yazar ve aydınla beraber İzmir Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından gözaltına alınmıştı ve İzmir Kemer' deki bir askeri birlikte tutuluyordu. Birkaç gün sonra kendisini ziyaret etmeme ve görüşmeme izin verildi. Geçmiş olsun dileklerinden sonra kendisine onun için bir şey yapmamı isteyip istemediğini sordum. Beni bir kenara çekerek ve kimsenin duymadığından emin olduktan sonra, evine gitmemi ve eşi Rümeyza hanıma selam söylememi, evlerinde bulunan Ruhi Su' nun kendi eliyle hocamız için imzaladığı long playleri (LP) alıp saklamamı istedi. Ayrıca onu ziyarete sık sık gelsem benim de başıma bir şeyler geleceğinden korktuğunu ve bu nedenle sıkça gelmememi tembihledi. Evinin aranıp bu arada bunların alınıp götürülmesinden endişe ediyordu ve LP'leri kurtarmak istiyordu. Ziyaretten sonra evine giderek söz konusu LP'leri aldım ve Aliğa' daki annemin evinde bir yere sakladım. Gözaltından salındıktan uzunca bir süre sonra o LP'leri kendisine teslim ettim.

Hani sol görüşlü oluşundan ötürü başına gelmedik kalmadı demiştim ya; Kızıllırmak hocayla ilgili anlatacağım ikinci anım da 12 Eylül ihtilalinden sonra 1981 yılının başlarında onu bilimden, üniversiteden ve çok sevdiği öğrencilerinden koparan olayla ilgili. Hocamız o sıralar E.Ü. Fen Fakültesi Dekanı ve tabii Astronomi Bölümü başkanı. Bir gün kendisine İzmir Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yazılan iki satırlık bir yazı ile 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun ilgili maddelerine dayanarak tüm idari görevlerinden alındığı bildirildi. Ertesi gün ailesiyke yaptığı tartışmalardan sonra emekli olmaya karar vermiş olarak bölüme geldi. Tabii bu şok edici kararı duyunca bizler emekli olmamasını ve idari görevi olmaksızın çalışmasını önerdik. Belli ki bu karardan onuru çok incinmişti ve "çocuklar bunlar artık beni rahat bırakmazlar" diyerek verdiği kararı uygulamaya koymuştu. Onuru o kadar kırılmıştı ki çok dayanamadı ve bundan sonra ancak iki buçuk yıl kadar aramızdan ayrıldı.

Bölüm ve Rasathane kurmuş, birçok bilim adamı yetiştirmiş, dekanlık yapmış bir bilim insanına reva görülen bu muamelelerden utanmamak ve üzülmemek